

Gepromoveerd, en wat dan?

Universiteiten willen meer promovendi, maar bulk moet na proefschrift elders verder

Christine Lucassen

Amsterdam

Het aantal behaalde doctorstitels is de afgelopen decennia ruim verviervoudigd — van ruim 700 in 1970/71 naar 3140 in 2006/07 — maar het moeten er meer worden.

Dat vindt de Vereniging van Universiteiten VSNU, die met de campagne ‘Meer carrièreperspectief voor jong talent’ studenten en werkenden warm probeert te maken zich op een proefschrift te storten.

Goede wetenschappers zijn nodig wil Nederland zijn reputatie als kennissamenleving behouden, stelt de VSNU. Een grote aanwas van promovendi geeft universiteiten meer keuze om wetenschappelijke medewerkers te selecteren. Daar zit meteen ook het probleem: hooguit 30% van de promovendi heeft zicht op een carrière in de wetenschap. De rest moet, wanneer het proefschrift af en verdedigd is, buiten de academische wereld verder. Voor wie graag binnen de universiteit had willen werken, kan dat lastig zijn. ‘Anders dan in bijvoorbeeld Duitsland, waar een doctorstitel status heeft, is het hier best moeilijk om de maatschappelijke waarde van een promotie onder het voetlicht te brengen’, zegt Aly Oldersma van de VSNU.

Daarbij komt dat het imago van promovendi niet bepaald in hun voordeel werkt. ‘Je hoort van veel recruiters dat promovendi een soort asociale Willie Wortels zijn, dat ze geen communicatieve vaardigheden hebben. Promovendi worden weggezet als monomaan en niet geschikt’, zegt Elizabeth Koier, voorzitter van het Promovendi Netwerk Nederland (PNN).

Dat is onzin, volgens Koier, die is afgestudeerd in taalwetenschappen met oud-Grieks als specialisatie en aan haar promotieonderzoek werkt. Gepromoveerden hebben laten zien dat ze goed kunnen analyseren, hard kunnen werken, kunnen omgaan met studenten en hebben leren netwerken, somt ze op. Maar doorgaans hebben ze niet geleerd die talenten aan de man te brengen, vervolgt de taalwetenschapper.

De focus op het proefschrift is volgens haar de grote boosdoener. De belangrijkste reden om te gaan promoveren, is dat men een carrière in de wetenschap ambieert. Koier: ‘Hoe meer artikelen je schrijft, hoe beter je proefschrift, en hoe meer kansen je hebt om daarna in de wetenschap te blijven.’

Met een dergelijke houding is het lastig om een deel van de kostbare tijd niet in het proefschrift te steken, maar in het verbreden van je profiel voor het geval je loopbaan onverhoopt toch buiten de wetenschap ligt.

Dat kan Thomas Plochg beamen. Hij is gepromoveerd aan de Universiteit van Amsterdam op het gebied van organisatie in de zorg. ‘Als promovendus ben je helemaal gefocust op de inhoud van je proefschrift. Maar je hebt geen flauw benul van: “wat kan ik eigenlijk, wat wil ik eigenlijk?”’

Over het algemeen worden promovendi vooral begeleid op de inhoud en amper op het ontwikkelen van hun talenten, constateert Plochg. Daardoor realiseren ze zich volgens hem niet dat hun kwaliteiten ook buiten de academische wereld waardevol zijn.

In 2008 volgde hij een deels door de VSNU gefinancierd coachingstraject, gericht op mogelijkheden buiten de universiteit. Met succes: 'Ik ben onderzoeker maar vond het ook leuk om kennis te maken met de andere kant. Ik blijf een bruggenbouwer. Nu kom ik op beide punten beter uit de verf.'

Plochg, die al senior onderzoeker was bij het AMC, werkt sinds eind 2008 daarnaast parttime als beleidsadviseur bij de Netherlands Public Health Federation.

Het bewezen doorzettings-en analytisch vermogen van gepromoveerden ten spijt levert een doctorstitel volgens Koier buiten de academische wereld zelden een baan op, 'de TNO's uitgezonderd.'

Zo zijn er commerciële carrièrebeurzen voor promovendi op het gebied van de life sciences, maar ziet Koier geen banenmarkten voor bijvoorbeeld geesteswetenschappers. 'Het is lastiger om duidelijk te maken wat zo'n gepromoveerde kan, behalve dan dat hij een paar jaar ouder is.'

Een technische doctorstitel is volgens Maria Kontarini van Octagon Professionals vooral een pre in de ingenieurs-en medische sectoren. Circa 10% van de opdrachtgevers van het detachings-en headhuntersbureau is geïnteresseerd in kandidaten met een PhD, schat ze. 'Maar in gebieden als marketing, finance, systeembeheer en IT-ontwikkeling wegen specifieke werkervaring of relevante certificaten zwaarder.'

Gepromoveerden versus promovendi

Cijfers over het aantal mensen dat een doctorstitel haalt zijn gedateerd, maar beschikbaar. Het aantal promovendi is niet voorhanden. 'Werkpromovendi', **ruim 7000 in 2008**, hebben een aanstelling als promovendus bij een universiteit. Daarnaast zijn er mensen die vanuit een baan/positie buiten de universiteit promoveren, en bijvoorbeeld universitair hoofddocenten die promoveren.

De felbegeerde doctorstitel geeft geen garantie op een baan in de academische wereld en is niet altijd een pre daarbuiten.

Foto: HH

De meeste bedrijven vinden een doctorstitel volgens de adviseur mooi meegenomen, mits de kandidaat aan alle andere eisen voldoet. Soms kan een carrière in de wetenschap zelfs een obstakel vormen voor een overstap naar het bedrijfsleven, zegt Kontarini: 'Als je een nieuwe start wilt maken, staat je laatste ervaring altijd in de weg.'

De campus recruitment teams van YER zijn volgens consultant Daniëlle van Eeuwijk niet actief op zoek naar promovendi. Voordelen voor het bedrijfsleven zijn

inhoudelijke sterke kennis en het feit dat een organisatie kwaliteit uitstraalt door promovendi aan te nemen. ‘Als het om startersfuncties gaat, weegt dit vaak niet op tegen het feit dat promovendi vooral gezien worden als kandidaten met meerdere jaren werkervaring.’ Van Eeuwijk wil weten: ‘Wat is op dat moment hun motivatie om in het bedrijfsleven aan de slag te gaan?’

Promovendi én universiteiten moeten volgens Koier van het PNN verder kijken dan de academische wereld alleen. Zo zouden promovendi cursussen kunnen volgen die binnen én buiten de universiteit van pas komen, zoals op het gebied van beleid of communicatie.

Plochg prijst het feit dat hij zich dankzij het coachingstraject beter bewust is geworden van zijn mogelijkheden. ‘Het is goed als je je realiseert dat je kwaliteiten voor het bedrijfsleven interessant kunnen zijn. Meer zelfvertrouwen kan helpen om jezelf te verkopen.’

Probleem is volgens Koier van PNN dat promovendi die zich nadrukkelijk op een mogelijke loopbaan buiten de academische wereld oriënteren, de kans lopen om minder tijd te krijgen van hun begeleiders. ‘Je moet uitkijken met laten zien dat je bezig bent om alternatieven buiten de universiteit te bekijken.’ Zelf doet Koier onderzoek naar de betekenisontwikkeling van bijwoorden in het oudGrieks die een graad van zekerheid uitdrukken, zoals ‘waarschijnlijk’, en hoopt over twee-en-een-half jaar te promoveren. ‘In elk opleidings-en begeleidingsplan van een promovendus moet opgenomen worden: wat doe jij om straks aan de bak te komen?’

Het Promovendinetwerk betwijfelt of een stijging van het aantal gepromoveerden überhaupt goed is voor de kenniseconomie. Koier: ‘Je hebt het niet over het aantal wetenschappers, maar over het aantal gepromoveerden in de maatschappij. Er is nu al een tijdsprobleem om promovendi te begeleiden, en er is niet bijzonder veel vraag naar gepromoveerden. Gepromoveerden zijn waardevol, maar of het er steeds meer moeten worden, dat is maar de vraag.’